

Základy a dejiny somatopédie

Terézia Harčaríková

Úvod do historiografie

- Somatopédia je vedným odborom, ktorý skúma edukáciu telesne postihnutých, chorých a zdravotne oslabených.
- Utvorila sa ako integrovaný odbor, ktorého subsystémami sú: pedagogika telesne postihnutých, pedagogika chorých a pedagogika zdravotne oslabených.

- začleňuje do systému špeciálnej pedagogiky ako vedy o edukácii postihnutých a narušených, ktorá predstavuje jeden zo špeciálnych vedných odborov pedagogiky
- Historiografia somatopédie je z vertikálneho pohľadu súčasťou somatopédie a skúma vznik a vývoj praxe a teórie edukácie telesne postihnutých, chorých a zdravotne oslabených.
- Z horizontálneho pohľadu je súčasťou historiografie špeciálnej pedagogiky, do ktorej patria historiografie všetkých jej odborov (t.j. psychopédie, etopédie, tyflopédie, surdopédie a logopédie) a majú v nej spoločný základ.

- **Obsah historiografie špeciálnej pedagogiky tvorí sústava poznatkov:**
- **o vzniku a vývoji starostlivosti o postihnutých a narušených v oblasti špeciálnej edukácie ako praktickej činnosti v špeciálnych školách a iných zariadeniach, v ktorých sa uskutočňovala samostatne alebo ako súčasť komplexnej starostlivosti,**
- **o vzniku a vývoji špeciálnej pedagogiky ako vedného odboru, t.j. o histórii teórií o špeciálnej edukácii, ktoré sa tvorili jednak na základe výsledkov empirických skúmaní v procese špeciálnej edukácie a jednak na základe výsledkov získaných teoretickými metódami skúmania.**

- Edukačná starostlivosť o postihnutých a narušených má dlhšiu tradíciu než špeciálna pedagogiky ako vedný odbor, ktorá sa formovala nadväzne.
- V priebehu edukačnej činnosti sa postupne zhromažďovali poznatky o jej zvláštnostiach pri istých druhoch postihnutia, alebo narušenia, tieto poznatky sa systematizovali a súčasne sa nachádzali súvislosti s poznatkami iných vedných odborov dotýkajúcich sa problematiky postihnutých a narušených.
- Rozvoj špeciálnopedagogickej teórie spätne pôsobil na špeciálnopedagogickú prax, zvyšoval jej úroveň, ktorá podmieňovala ďalší rozvoj špeciálnopedagogickej teórie.

Pramene historiografie špeciálnej pedagogiky

- **Písomné pramene** predstavujú právne normy (zákony, vyhlášky, smernice, úpravy, pokyny), obežníky, správy, štatistiky, záznamy o činnosti ústavov a iných inštitúcií a organizácií, školská dokumentácia (triedne knihy, triedne výkazy, pedagogické denníky, hodnotenia žiakov), učebné plány, učebné osnovy, špeciálne učebnice, metodické príučky, kroniky a výročné správy, jubilejné publikácie, memoáre, monografie, zborníky, encyklopédie, vysokoškolské učebnice, časopisecké a novinové články, korešpondencie a iné písomné materiály, alebo aj umelecké literárne diela zobrazujúce postavenie postihnutých a narušených v spoločnosti.

- **Vecné pramene** tvoria pomôcky používané v starostlivosti o postihnutých a narušených, výtvary jednotlivcov (žiacke práce- zošity, výtvarné práce, slohové práce, ručné výrobky).
- **Obrazové pramene** tvoria filmové záznamy, obrazy či fotografie – osôb, budov, interiérov, nábytku, pomôcok, činností a iných produktov.
- **Ústne pramene** predstavujú výpovede žijúcich pracovníkov na úseku starostlivosti o postihnutých a narušených ako aj výpovede samotných jednotlivcov, na ktorých bola táto starostlivosť zameraná.

- Význam špeciálnopedagogickej historiografie spočíva v tom, že výsledky historického skúmania nie sú iba istou sumou poznatkov o minulých skutočnostiach, ale majú prispievať aj k riešeniu aktuálnych otázok v špeciálnej pedagogike. Poskytujú historické pozadie výskumných problémov (ako vstupný krok k skúmaniu daného problému), podnecujú k preverovaniu platnosti starších poznatkov v aktuálnych podmienkach špeciálnej edukácie. Mnohé staršie poznatky platia aj súčasnosti a nemožno ich prezentovať ako novoobjavené (čo by sa mohlo stať pri nedostatočnej znalosti histórie danej problematiky).

- Starostlivosť o postihnutých a narušených v danej dobe a v danom geografickom a spoločenskom prostredí závisí od pôsobenia viacerých činiteľov, kombináciou ktorých sa vytvárajú konkrétne podmienky pre jej vznik a rozvoj.
- Hodnotenie úrovne tejto starostlivosti je preto možné len v relácii k týmto činiteľom.
- Medzi základné činitele možno uviesť: stupeň ekonomického rozvoja spoločnosti, stupeň rozvoja prírodných a spoločenských vied, stupeň technického rozvoja, stupeň rozvoja humánnych vzťahov v spoločnosti a stupeň rozvoja legislatívy.

Stupeň ekonomického rozvoja spoločnosti

- Prejavuje sa v úrovni, akú daná spoločnosť dosahuje pri vytváraní hmotných podmienok pre život svojich členov. Dôležité je, v akej miere sa dá zabezpečiť, aby sa mohli uživiť takí členovia spoločnosti, ktorí nie sú produktívni, koľko môže spoločnosť vynakladať na starostlivosť o tých, ktorí ju pre nepriaznivý zdravotný stav potrebujú.

Stupeň rozvoja prírodných a spoločenských vied

- Bezprostredný vplyv na úroveň starostlivosti o postihnutých a narušených malo zhromažďovanie poznatkov o organizme človeka a jeho vývoji v zdraví a chorobe, o príčinách patologických stavov a možnostiach ich nápravy a liečby.
- Pokroky v medicínskom bádani sa odrážali v rozvoji medicínskych odborov a na tom základe sa rozvíjala zdravotnícka báza starostlivosti o postihnutých a narušených.
- Na úroveň starostlivosti v oblasti edukačnej, pracovnej a sociálnej významne vplýval rozvoj filozofie, psychológie, pedagogiky, sociológie a etiky.

Stupeň rozvoja techniky

- Odráža sa v zabezpečovaní a využívaní prístrojov a pomôcok uľahčujúcich telesne či senzorycky znevýhodneným jednotlivcom vykonávať bežné denné činnosti, vzdelávacie činnosti, pracovné a záujmové činnosti ako aj spoločenskú komunikáciu.
- Technické pokroky v ostatných desaťročiach umožnili uspôsobiť týchto jednotlivcov aj k takým výkonom, ktoré boli v dávnejšej minulosti neuskutočniteľné.

Stupeň rozvoja humánnych vzťahov

- Prejavuje sa v tom, aká je akceptácia tých členov spoločnosti, ktorí sú pre svoj zdravotný a sociálny stav znevýhodnení a z toho dôvodu potrebujú isté formy a rozsah pomoci.
- Pozitívne humánne vzťahy charakterizuje tendencia uznávať týchto členov spoločnosti ako bytosti, ktorí majú dostávať potrebnú ochranu či podporu, ako aj možnosti primerane sa v spoločnosti uplatniť.
- Protipólom týchto vzťahov je tendencia odmietania ba až odstraňovania.

Stupeň rozvoja legislatívy

- Prejavuje sa vo vytvorení právnych noriem zabezpečujúcich a upravujúcich jednak postavenie osôb vyžadujúcich špeciálnu starostlivosť a podporu spoločnosti a jednak potrebné služby pre tieto osoby (predovšetkým zdravotnícke, sociálne a školské služby).
- Právne normy jestvujú v podobe zákonov, vyhlášok, smerníc či pokynov, ktoré sú v danom štáte platné a činnosť na istých úsekoch starostlivosti o postihnutých a narušených má v nich oporu.

Periodizácia vývoja starostlivosti o postihnutých a narušených

- Postavenie postihnutých a narušených jednotlivcov sa v histórii ľudskej spoločnosti nachádzalo v rozličných polohách a podobách a v súvislosti s tým sa líšila aj starostlivosť o týchto členov spoločnosti.
- V špeciálnopedagogických prameňoch, dotýkajúcich sa starostlivosti o postihnutých a narušených vidno snahy členiť celý systém tejto starostlivosti z chronologického hľadiska, t.j. podľa po sebe idúcich období, ktorým sa dáva istá charakteristika.
- Hovorí sa tu o tzv. periodizácii vývoja starostlivosti.

- L. Edelsberger, A. Pajdlhauser a L. Štejgerle (1964) uvádzajú tri základné stupne vo vývoji starostlivosti: represívna, rehabilitačná a preventívna starostlivosť. F. Kábele a J. Kracík (1982) rozlišujú obdobie represívnej, charitatívnej, humanitnej, rehabilitačnej a preventívnej starostlivosti.
- Pomerne širokú akceptovanosť získala podrobnejšia periodizácia autora M. Sováka (1972), v ktorej nachádzame sedem štádií, a to štádium represívne, zotročovania, charitatívne, renesančnej humanity, rehabilitačné, socializačné a prevenčné.
- Od citovaného autora pochádza ešte aj triedenie v inej podobe: primitívne spoločenské formácie, otrokárska spoločnosť, feudalizmus, renesančný humanizmus, kapitalistická a socialistická spoločnosť

- Relatívne novší pohľad na otázku periodizácie predstavuje R. Koher – Raz (1991), ktorý vo vzťahu k postihnutému a narušenému dieťaťu uvádza schému štyroch epoch: epocha predmonoteistická, monoteistická, vedeckého uchopenia problému a existenciálnej autonómie.
- V tejto periodizácii nachádzame na začiatku – v 1. epoche tvrdú represiu, s postihnutým sa manipuluje, v 2. epoche je objektom súcitu, v 3. epoche je objektom odborného záujmu.
- Osobnosť postihnutého sa rešpektuje až vo 4. epoche, keď je svojbytným, spolurozhodujúcim o sebe, aj keď potrebuje špeciálnu podporu.

- B. Titzl pokladá za vhodné rozlišovať vo vývoji v starostlivosti o postihnutých:
- Predinštitucionálne štádium
- Inštitucionálne štádium a v rámci neho:
 - stupeň, keď inštitúcie ešte nie sú rozčlenené podľa cieľových skupín a majú azylový charakter
 - stupeň, keď sú už členené podľa cieľových skupín a majú výchovný, prípadne aj liečebný charakter
- K tomu autor ešte pripája stupeň, v ktorom sú tendencie odklonu od špeciálnych inštitúcií a podpory života postihnutých v neústavnom prostredí.
- Kritériá, ktoré sa uplatňujú pri vytváraní obrazu o periodizácii vývoja starostlivosti o postihnutých a narušených, sú rôzne. Ako to vidíme v predstavených periodizáciách, sú to spoločenské formácie, teizmus, stupeň rozvoja humanity, stupeň rozvoja vedeckého poznania či inštitucionalizácia starostlivosti.

- Doc. Titzl upozorňuje na to, že na pozadí periodizácie vzťahu spoločnosti k postihnutým ľuďom vidno názor, že tento vzťah sa vyvíja smerom k lepšiemu.
- V nadväznosti na toto konštatovanie má význam stanovisko citovaného autora, že vo vzájomných vzťahoch postihnutých a nepostihnutých členov spoločnosti sa prejavuje istá miera altruizmu a egoizmu a že spor medzi altruistickým a egoistickým variantom sa prejavuje jednak vnútri každého jednotlivca a jednak vnútri spoločnosti v každej etape jej vývoj a obe varianty jestvujú vedľa seba.

- Vo svetle historických poznatkov možno usudzovať, že sa nedá presnejšie hovoriť o obdobiach istého typu postojov spoločnosti k postihnutým a narušeným, lebo sa v tom istom období môžu prejavovať odlišne.
- Skôr by sa mohlo hovoriť o prevládajúcich postojoch. Priblížime si to pri charakteristike protichodných postojov – **represivita a starostlivosť**.
- Poukážeme aj na rozporné hodnotenie prevencie.

- **Represivita.** Prejavovala sa v rôznych podobách a stupňoch. Bolo to zosmiešňovanie, verejné ponižovanie, vykorisťovanie, vylučovanie, vyhostovanie, či trestanie.
- Vo vyostrenej, krajnej podobe to bola ich typická likvidácia.
- Na primitívnom stupni vývoja spoločnosti ťažké životné podmienky viedli, okrem prirodzenej regulácie počtu chybných jednotlivcov, aj k ich zámernému usmrčovaniu.
- Aj neskôr, v tých starovekých štátoch, v ktorých sa vyžadovala zdatnosť občana (čo súviselo s dobyvateľským charakterom štátu) sa nedostatočne vyvinutým a slabým nedávala šanca na život.
- A v stredoveku sa postihnutí usmrcovali pod vplyvom poverčivosti a strachu pred temnými silami.
- K tejto problematike sa vrátíme v súvislosti s históriou telesne postihnutých.

- Avšak typická likvidácia postihnutých sa vykonávala nielen starovekými, či stredovekými spôsobmi. Realizovala sa aj v období rozvoja medicíny a vedecké poznatky sa využívali aj pre účely eutanázie postihnutých.
- Eutanázia (z gréckeho *eu* = dobre, *thanatos* = smrť) znamená bezbolestné ukončenie života nevyliciteľne chorého človeka.

- Ako sa potvrdilo v histórii, nevyskytovalo sa len usmrcovanie jednotlivcov, ale aj celých populačných skupín a nešlo len o bezbolestné usmrcovanie. Novodobá eutanázia postihnutých nachádzala zástancov v rôznych štátoch a uskutočňovala sa vo viac či menej skrytých formách.. názory podporujúce eutanáziu postihnutých mali ekonomické, aj ideologické podhubie.
- Jej odôvodňovanie sa argumentovalo nákladmi spoločnosti na starostlivosť o osoby, ktoré boli relatívne, alebo vôbec neproduktívne.
- Významnou oporou pre uskutočňovanie eutanázie sa však stalo eugenické hnutie, ktorého začiatky spadajú do 19. storočia.
- Eugenika (z gréckeho *eu* = dobre, *genikos* = rodový) predstavuje učenie o možnostiach zlepšenia fyzických a mentálnych vlastností budúcich generácií ľudstva.

- **Zakladateľom eugeniky bol britský antropológ a genetik E. Francis Galton (1822 – 1911). Ako vedná disciplína sa rozšírila na prelome 19. a 20. storočia. Mala dvojaké zameranie:**
- 1. ako tzv. negatívna eugenika – zabráňovať reprodukciu osôb nevhodných z genetického hľadiska,
- 2. ako tzv. pozitívna eugenika – podporovať reprodukciu osôb vhodných z genetického hľadiska
- **Práve zabráňovanie perspektív plodenia detí u osôb s dedičným postihnutím bolo významným dôvodom pre ich eutanáziu, ktorá predstavovala najradikálnejšiu verziu negatívnej eugeniky.**
- **Vhodné podmienky pre jej široké uplatnenie vznikli v Nemecku.**
- **Bol tu súlad s pestovaním tzv. čistej „rasy“.**
- **Pritom významnú rolu mali filozofické názory, ktorých popredným predstaviteľom bol Friedrich Wilhelm Nietzsche (1844 – 1900). Pokladá sa za tvorca tzv. „filozofie života“, ktorý mal rad nasledovníkov.**
- **J Legowitz (1973) v charakteristike tohto filozofa okrem iného uvádza aj tie jeho názory, že hodnoty aj morálka sú len subjektívne, závisia od charakteru človeka.**

- Silné charaktery majú byť riadené morálkou a slabé morálkou otrokov.
- A pravou je morálka pánov ako nezávislá, silná, rozhodná a bezohľadná.
- Má potláčať všetko, čo ju oslabuje a obmedzuje. A tam patrí aj láska, súcit, altruizmus, spravodlivosť, duševné dobro, výchova, šťastie.
- Silný nepotrebuje žiadne ideály, nepozná nijaké hranice, lebo má všetko v sebe.
- Pozná len boj o život a všetko mu podriaďuje.
- Súhrou všetkého, čo môže obsahovať život, ideálom je „nadčlovek“, vzor samovlády, disponujúci mocou a potláčajúci všetko, čo by ho nadčlovečenstva pozbavovalo.
- Eutanázia postihnutých sa legálne uskutočňovala v 30. a 40. rokoch 20. storočia v Nemecku, ktoré na druhej strane dovtedy patrilo medzi najvyspelejšie krajiny v dosahovaní úrovne špeciálnej ústavnej starostlivosti o postihnutých.

- V rokoch 1938 – 1939 sa začal uplatňovať program **detskej eutanázie** – fyzickej likvidácie postihnutých novorodencov.
- Bola zavedená ohlasovacia povinnosť narodenia duševne alebo fyzických postihnutých detí.
- Malo ísť o deti s podozrením na idiociu, mongolizmus, mikrocefáliu, výraznejší hydrocefalus, o deti s deformitami – najmä s chýbaním končatín, rázštepmi chrbtovej kosti a obrnami.
- Deti označené ako nevhodné života sa umiestňovali do špeciálnych zariadení, nazvaných ako opatrovateľské ústavy, kde sa plánovite usmrcovali.
- Táto činnosť trvala do konca druhej svetovej vojny, do r. 1945 a odhaduje sa, že takto prišlo o život takmer
- 5 000 detí.

- Od r. 1939 sa v Nemecku vykonávala aj eutanázia dospelých, ktorí trpeli duševnými chorobami.
- Systematicky sa zachytávali a selektovali chovanci ústavov sociálnej starostlivosti.
- Osoby, ktoré sa nepovažovali za upotrebitel'né, sa umiestňovali do takých ústavov, v ktorých sa eutanázia vykonávala.
- Rozhodnutia o nej navrhovali traja lekári a konečný rozsudok vydal hlavný posudkový lekár.
- Aj táto činnosť trvala do r. 1945.

- **Starostlivosť o postihnutých a narušených bola protipólom represivity.**
- **Traduje sa od starších dôb a jestvovala v predinštitucionálnej a inštitucionálnej forme.**
- **Podľa kritéria jej úrovne a rozsahu možno rozlišovať charitatívnu a rehabilitačnú starostlivosť.**

Charitatívna starostlivosť

- sa rozvíjala v európskych krajinách najmä po upevnení kresťanského učenia.
- Bola praktickým prejavom snáh pomáhať postihnutým udržať sa pri živote.
- Mala jednak podobu príležitostného almužníctva ako výrazu milosrdnosti k postihnutým jednotlivcom, ktorí súčasne patrili do vrstvy biednych a svoju obživu hľadali žobraním a jednak podobu organizovanej starostlivosti v útulkoch, kde a postihnutí odkázaní na pomoc zhromažďovali.
- Charitatívna starostlivosť v kresťanskom ponímaní sa zakladala na láske k blížnemu a tiež na snahe získať vykonávaním dobrých skutkov aj posmrtné zásluhy.
- Starostlivosť charitatívneho charakteru sa udržiavala v istej miere aj neskôr, paralelne so starostlivosťou rehabilitačného charakteru.

Rehabilitačná starostlivosť (z lat. *re* = znovu, späť)

- v širšom poňatí bola výsledkom súčinnosti faktorov ekonomického rozvoja, rozvoja vedeckého poznania a humanizmu.
- Mala svoje počiatky v ústavných zariadeniach, ktoré vznikali ojedinele koncom 18.storočia, a ktoré vo svojej činnosti už nepostupovali len opatrovateľským smerom, ale poskytovali komplexnejšiu starostlivosť.
- Postupne v priebehu 19.storočia a výrazne v 20.storočí sa v obsahu starostlivosti o postihnutých rozvinuli štyri základné zložky: **liečebná, edukačná, pracovná a sociálna.**
- Tieto v nej boli zastúpené v rôznej miere – podľa toho na akú časť populácie bola zameraná z hľadiska druhu postihnutia a narušenia a z hľadiska veku.

- Výraz rehabilitácia sa začal používať v druhej polovici 20.storočia v užšom i širšom význame.
- Svetová zdravotnícka organizácia v r. 1969 definovala rehabilitáciu ako komplexné a koordinované využívanie medicínskych, sociálnych, výchovných a pracovných prostriedkov na výcvik, alebo precvičovanie jednotlivcov do najvyššej možnej miery (*Terminology: Special Education, 1977*).
- To predstavuje širšie poňatie rehabilitácie, t.j. ako komplexnej rehabilitácie.
- Jednotlivé jej súčasti sa dajú chápať ako jednotlivé rehabilitácie, t.j. s užším významom slova (liečebná, edukačná, pracovná a sociálna rehabilitácia).

- Rozvoj rehabilitačnej starostlivosti sa zakladal na využívaní poznatkov rozvíjajúcich sa prírodných i spoločenských vied ako i efektov technického rozvoja.
- Na stupni rehabilitačnej starostlivosti sa uskutočňovali pozorovania, pokusy, overovanie výsledkov uspôsobovania jednotlivcov s ťažkosťami v mentálnej, telesnej, senzorickej či komunikačnej sfére, alebo s poruchami správania.

- V rehabilitačnej starostlivosti sa plnili aj úlohy prevencie.
- Prevencia (z lat. *prevenire* = predísť) znamená predchádzanie vzniku postihnutia alebo narušenia jednotlivcov (primárna prevencia), alebo predchádzanie vzniku rozličných druhotných odchýlok, alebo zhoršovaniu stavu ako aj komplikácií vo vytváraní vzťahov postihnutého, alebo narušeného jednotlivca k spoločnosti (sekundárna prevencia).
- V rámci primárnej prevencie sa postupne uplatňovali rozličné opatrenia v zdravotníckej i sociálnej oblasti (očkovanie, ochrana tehotných žien, zdravá životospráva, ochrana pred chorobami a úrazmi, pred škodlivými vplyvmi fyzikálneho i spoločenského prostredia).

- Osobitnú pozornosť si v tejto súvislosti zasluhuje skutočnosť, že aj pri riešení otázky primárnej prevencie sa prejavil vplyv eugenického hnutia. Išlo o názory podporujúce sterilizáciu, ktorá sa dostávala medzi preventívne opatrenia.
- Sterilizácia (z lat. sterilis = neplodný) znamená zákrok na pohlavných orgánoch, ktorým sa jednotlivcovi znemožní mať potomstvo.

- Eugenická sterilizácia bola založená na poznatkoch o dedičnosti duševných chýb a chorôb.
- V tej súvislosti bola zacielená na zamedzovanie množenia jednotlivcov pokladaných za menejcenných.
- Ak sa osoba, ktorá sa nechce stať nositeľom dedičnej záťažnosti a sama sa rozhodne pre sterilizáciu, ide o dobrovoľnú sterilizáciu.
- Na druhej strane, ak sa takýto zákrok vykoná bez vedomia, alebo súhlasu dotknutej osoby, ide o nedobrovoľnú, násilnú sterilizáciu

- Snahy o uplatnenie nedobrovoľnej sterilizácie vyvrcholili v 30.rokoch 20.storoči v Nemecku.
- Tu bol v r. 1933 a od r. 1934 platný sterilizačný zákon – zákon o zabránení dedične zaťaženému potomstvu.
- Vzťahoval sa na vrodené slabomyseľných, chorých na schizofréniu, mániodepresivitu, dedičnú epilepsiu, Huntingtonovu chorobu, na dedične slepých, hluchých, ťažko telesne postihnutých a tiež na alkoholikov.
- O sterilizácii neodvolateľne rozhodovali súdy na základe posudkov lekárov.
- Vykonávali sa sterilizácie mužov, žien a detí a to do r. 1945.
- Dovtedy jej bolo podrobených približne 350 000 osôb

- V povojnovom období (50. – 60.roky 20.storočia) sa u nás začala proklamovať ideálna predstava, že problém zdravotne postihnutých v spoločnosti bude zmenšovať tým, že sa vďaka ekonomickému a sociálnemu rozvoju bude výrazne znižovať ich počet.
- Ako sa však ukázalo, výskyt rozmanitých poškodení či chorôb je skutočnosťou aj v najvyspelejších civilizáciách.

- Môže sa zmeniť ich zastúpenie v relácii k úspešnosti liečby pri istých diagnózach a súčasne sa môžu rozširovať iné (ako sú tzv. civilizačné choroby, či toxikománie), alebo sa objavovať predtým neznáme, resp. vyskytujúce sa len izolovane (napr. AIDS).
- Opatrenia v rámci primárnej prevencie, ktorá sa vzťahuje už na prípady jestvujúcich postihnutí a narušení, môžeme ju v najširšom poňatí pokladať za predchádzanie poruchám spoločenských vzťahov, ktoré môžu vzniknúť ako dôsledky týchto postihnutí a narušení. M. Sovák (1977) používal na tieto stavy označenie defektivita

- Okrem tohto širšieho ponímania sekundárnej prevencie sú na zreteli aj je užšie významy, t.j. predchádzať zhoršovaniu zdravotného stavu, alebo nežiaduceho vývinu jednotlivcov z výchovného aspektu (napr. nedostatočnému, alebo chybnému rozvoju pohybových zručností, alebo psychickej, či sociálnej deprivácii).

- V druhej polovici 20.storočia sa vo vyspelých krajinách začala intenzívnejšie venovať pozornosť preventívnej starostlivosti v rámci služieb zameraných na zdravotnícke, psychologické, pedagogické a špeciálnopedagogické, ako aj sociálne poradenstvo.
- Systém poradenských služieb sa vytváral s cieľom pomoci postihnutým a narušeným v širšej miere – aj v prirodzenom prostredí jednotlivcov.
- V tej súvislosti sa podporovali aj preventívne opatrenia nasmerované na intaktnú populáciu, na formovanie jej postojov k jednotlivcom s odlišnosťami v ich vývine.

- Hospodárske a spoločenské zmeny od druhej polovice 18.storočia a v 19.storočí sa odrážali aj v legislatívnej sfére a postupne sa tvorili zákony, na podklade ktorých sa mohli uskutočňovať isté opatrenia so všeobecnou platnosťou a potom aj také opatrenia, v ktorých sa zohľadňovali aj potreby istých skupín populácie.
- Výrazný pokrok v tomto smere sa prejavil v 20.storočí.
- Situácia v jednotlivých krajinách bola rozdielna v tom, ako napredovali vo vytváraní právnych noriem pre zabezpečovanie činností jednotlivých úsekov starostlivosti o postihnutých a narušených, i v tom, aké právne postavenie mali títo jednotlivci v spoločnosti.

- Ďakujem Vám za pozornosť